

کاش کرکوک نفت نداشت

یکشنبه، ۱۱ تیر، ۱۳۹۳

منبع این مطلب [تریبون](#)

نویسنده مطلب: [احمد هاشمی](#)

Share

مطالب منتشر شده در این صفحه نمایانگر سیاست رسمی رادیو زمانه نیستند و توسط کاربران تهیه شده اند. شما نیز می‌توانید به راحتی در تریبون زمانه [عضو شوید](#) و مطالب خود را منتشر کنید.

کاش کرکوک نفت نداشت

مقاله ام در خصوص ضرورت تشکیل منطقه ای خودمختار برای ترک های عراق و سوریه که از دو سو در کانون حملات قرار گرفته اند: از یک طرف تندروهای سنی (داعش) به آنها می تازند از سوی دیگر فزون خواهی کردستان که نگاه طمع ورزانه ای به مناطق ترک نشین دارد:

احمد هاشمی، کارمند سابق وزارت خارجه ایران
“نفت” واژه ای است که بی تردید می تواند برای شهرهایی از قبیل دبی، دوحه، ریاض و کویت همزاد رفاه و شکوفایی باشد ولی همین واژه برای “کرکوک نشینان” یادآور طمع، استثمار و پاکسازی نژادی است. حوادث دلخراش در شهرهای ترک نشین کرکوک، تلغفر و توزخوراتو و کشتار مردم و رهبران ترکمن، بار دیگر نام این مردم را بر سر زبان ها انداخت.

ترک ها، یکی از ملت های تشکیل دهنده کشور عراق هستند که بیشتر به عنوان ترکمن شناخته شده ولی از نظر زبانی و فرهنگی، بخشی از جامعه ترک های آذربایجانی محسوب می شوند. ورود ترک ها به کرکوک به دوره آل امیه و آل عباس برمی گردد ولی از اواسط قرن یازده میلادی، مهاجرت های بیشتری صورت گرفت بطوریکه ترک ها تبدیل به اکثریت ساکنان این شهر شدند و همزمان با حاکمیت 500 ساله امپراتوری عثمانی بر بین النهرین، این ترکیب جمعیتی حفظ و تقویت شد و حتی با تاسیس دولت نوین عراق توسط بریتانیا، ترک ها تا زمان پیدایش منابع نفتی در کرکوک و شهرهای اطراف، اکثریت را تشکیل می دادند. با آغاز اکتشافات نفتی در کرکوک در حدود 85 سال پیش یعنی در سال 1930 تغییر بافت جمعیتی این شهر هم آغاز شد و همزمان با توسعه تاسیسات نفتی، عرب ها و کردهای استان های مجاور، برای یافتن شغل و زندگی بهتر روانه این شهر شدند. با این وجود، ترکیب قومی و جمعیتی کرکوک بطور کامل تغییر نکرد؛ زیرا بر طبق آخرین سرشماری (سرشماری سال 1957) که عنصر قومیت و مذهب را هم لحاظ کرده بود ترکمن ها حدود 40 درصد، کردها 35 درصد و عرب ها کمتر از 25 درصد ساکنان شهر را تشکیل می دادند. با این وجود، ترک های کرکوک

دو دوره پاکسازی نژادی و تغییر ترکیب جمعیتی را تجربه کردند که ضربه نهایی را به بافت ترکی این شهر وارد کرد: یک- سیاست تعریب و دو- سیاست کردسازی.

سیاست تعریب

سیاست تعریب یا همان عرب سازی، سیاستی تشویقی برای مهاجرت و اسکان عرب ها در کرکوک و دیگر بخش های ترک نشین و واگذاری زمین رایگان به عرب ها و تخریب روستاهای ترکمن نشین بطور جدی در سال 1980 شروع شد و تا سال 2003 که صدام حسین با حمله خارجی سقوط کرد ادامه داشت. قبل از آغاز سیاست تعریب، پیدایش نفت باعث تغییر بافت جمعیتی کرکوک شده بود و کردها و عرب های زیادی به این شهر ترک نشین مهاجرت کرده بودند ولی به علت موقعیت استراتژیک کرکوک و منابع نفتی بزرگ آن، رژیم بعثی عراق مصمم بود تا با اخراج ترک ها و کردها و اسکان دادن عشایر سنی عرب، این شهر را به یک شهر کاملاً عربی تبدیل کند. با این وجود با وقوع جنگ اول خلیج فارس در سال 1991 و برقراری منطقه پرواز ممنوع، از شدت تعریب کاسته شد ولی مشکل جدی تری بنام توسعه طلبی کردی جای آن را گرفت.

سیاست کردسازی

با برقراری منطقه پرواز ممنوع در سال 1991، کردها به سمت خودمختاری حرکت کردند ولی با حمله نیروهای ائتلاف به رهبری آمریکا و سرنگونی رژیم صدام حسین در عراق، منطقه کردستان عراق راه خود را از بقیه این کشور جدا کرد. کردها با برقراری ثبات نسبی و حمایت قدرت های فرامنطقه ای بویژه آمریکا توانستند حیطه قدرت و نفوذ خود را افزایش دهند و عملاً از جایگاه مردمی تحت ستم به مردمی توسعه طلب تبدیل شدند بطوریکه در خلا قدرت مرکزی قوی، با نادیده گرفتن سرزمین های ترک نشین و آشوری نشین به توسعه طلبی ارضی در شمال عراق پرداختند. تحولات اخیر و ظهور داعش موقعیتی تاریخی به کردها داد تا در اقدامی فرصت طلبانه، شهر چندملیتی کرکوک را به تصرف درآورند و آن را قلب کردستان بنامند. با این وجود، اربیل و کرکوک هنوز هم در ترانه های فولکلوریک ترک های عراق زنده است حتی اگر بافت جمعیتی آنجا تغییر کرده باشد.

ترک زدایی و آسیمیلاسیون در عصر حاضر

پس از سال 2003 عملاً عراق در دام فرقه گرایی افتاده و به سه منطقه تحت تسلط کردها، عربهای شیعه و سنی تقسیم شده است. در این بین اقلیت هایی از قبیل ترک ها و آشوریان که فاقد نیروی نظامی و منطقه خودمختار هستند مجبور به وارد شدن به یکی از این جبهه بندی ها و جهت گیری ها هستند. واقعیت این است که روند آسیمیلاسیون ترکمن ها به شدت ادامه دارد و شکاف های شیعه - سنی و آسیب پذیری ترک های عراق در جهت گیری های منطقه ای باعث تشدید این آسیمیلاسیون شده است. مهاجرت گسترده و پراکندگی سرزمینی ترک ها هم در این فرآیند تاثیرگذار بوده است بطوریکه در شهرهای کربلا و نجف دو محله ترکمن نشین تشکیل شده که از ترورهای کور گروه های تندرو سنی و فزون خواهی اقلیم کردستان به جنوب عراق پناه برده اند.

فرقه گرایی دولت اردوغان و نزدیکی او به تندروهای سنی و اقلیم کردستان باعث شده ترکمن های شیعه آزاده شوند و به سمت ایران و دولت نوری مالکی کشیده شوند. چندی پیش یکی از رهبران محلی ترکمن ها از اینکه توسط

آنکارا تحت فشار هستند تا با کردستان همکاری کنند شکایت کرده بود. شواهد حکایت از آن دارد که منافع کوتاه مدت تجارت و خرید نفت با کردستان، دولت اردوغان را به قربانی کردن مصالح ترک های عراق و سوریه واداشته است.

خودمختاری	برای	ترک	ها؛	تنها	راه	برون	رفت
ترک های عراق همواره به عنوان ستون پنجم ترکیه نگریسته شده و در دولت های مختلف عراق در کشتارهای 1923، 1947، 1959 و 1979 مورد عربی سازی و پاکسازی نژادی قرار گرفته اند. در مورد ترک های عراق داده های آماری دقیقی وجود ندارد ولی در سرشماری سال 1957 کردها 13 درصد و ترکمن ها 10 درصد از کل جمعیت عراق را تشکیل می دادند که معادل امروزی آن بالغ بر 3 میلیون نفر می شود.							

در مورد ترک های سوریه هم آمار دقیقی وجود ندارد ولی بسیاری از منابع بر وجود دو میلیون ترک در این کشور تاکید دارند که در تمام استان های سوریه پراکنده هستند ولی در مناطق لازقیه، حلب، حمص، جولان و پایتخت، دمشق، حضور متراکم تری دارند. در سوریه همچنین 523 روستای عمدتاً ترک نشین وجود دارد. ترک ها در سوریه پراکنده تر و آسیميله شده تر هستند و بیشتر در زبان عربی آسیميله شده اند ولی در عراق ترکمن ها از نظر جغرافیایی متمرکزتر هستند و به یک میزان در زبان های عربی و کردی آسیميله شده اند. بی تردید برای حفظ هویت ترکی در شمال عراق و سوریه و در امان ماندن از نژادکشی سفید شامل آسیميلاسیون، اتو آسیميلاسیون و الیناسیون، تشکیل دولتی خودمختار در “تورکمن انلی” که متضمن حفظ حقوق ترک ها باشد ضرورتی انکارناپذیر است. تنها با تشکیل دولتی خودمختار شبیه به کردستان و داشتن نیروهای مسلحی مانند پیشمرگه، ترک ها خواهند توانست نیروی تحلیل رفته خود را بازیابی و در برابر خطراتی از قبیل کشتار داعش و فزون خواهی کردها، دوام و بقای خود را تضمین کنند.

وبلاگ نویسنده: <http://ahmaddhashemi.blogspot.com.tr> :

<http://www.tribun.com/215-video-audio/2013-10-01-22-59-03/2104-2014-06-29-22-57-14>